Sydsvenska Dagbladet arbejder ikke med underrubrikker, men med såkaldte »nedryckare«. Billedtekst med ledeord, faktaboks og fede indledninger (i stedet for mellemrubrikker) inviterer ligeledes læseren indenfor i teksten.

Aviser læses med hele hjernen – den højre halvdel kræver lyst, den venstre drages af information. Derfor er flere indgange til artiklerne halvfemsernes bud på at finde den rette cocktail mellem lokkemad og oplysning, for nutidens læsere har brug for hurtigt at scanne deres avis for at finde frem til det, der interesserer dem.

Af Ole Munk

□ Kroge, håndtag, vinduer, indgange … kært redskab har mange betegnelser. Angelsakserne taler om *entry points*, og *multiple entry points* er plusord, man støder på jævnligt, hvis man studerer (især) amerikanske aviskoncepter.

Med andre ord: halvfemsernes dagblad er rettet mod den scannende læser. Siden eller opslaget er et græsningsareal. Visse pletter bliver grundigt afsøgt, mens andre knap ofres opmærksomhed.

Indgangene (som *jeg* vil vælge at kalde dem … i hvert fald denne gang) kan betragtes som lokkemaden, der skal få mig til at bide på historien. Men samtidig tjener de et andet, omend beslægtet, formål: De skal nemlig også give mig signal om, hvad jeg kan tillade mig at springe over.

Er jeg nødt til at gennemlæse en hel artikel for at finde ud af, om indholdet interesserer mig (og nogle gange opdage – for sent – at dette *ikke* var tilfældet), så køber jeg en anden avis næste gang.

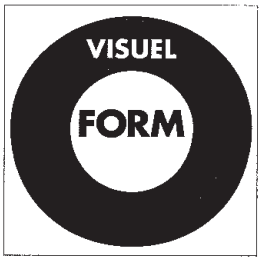

Lokkemad

Den gode indgang har således to funktioner: Dels skal den lokke læseren til, dels skal den indeholde information, der kan hjælpe samme læser med at bruge sin tid rationelt og vælge ud blandt avisens – eller en anden tryksags – mange tilbud.

Disse to funktioner varetages *i en eller anden udstrækning* af alle de mange forskellige slags indgange der findes. Rubrik, underrubrik, manchet, trompet, mellemrubrik, billedtekst, faktaboks, citatuddrag (og den allermest effektive: et godt billede). Det er »doseringen«, der varierer … nogle typer er næsten udelukkende lokkemad, andre så godt som 100 procent oplysning. De fleste er lidt af hver.

Stærkt forenklet kan man sige, at de to funktioner henvender sig til hver sin hjernehalvdel. »Lokkemaden« er rettet mod højre hjernehalvdels intuitive, lystbetonede måde at tilegne sig information på.

Set i dette perspektiv er den ideelle indgang en »eye-catcher«, der dels rummer et interessant udsagn, dels tager sig godt ud rent visuelt. Heraf følger, at en iøjnefaldende indgang indgår som et vitalt element i sidens grafiske helhed.

Den *informative* funktion relaterer sig mere til den konkrete tekst, idet indgangen – uanset længde, placering og udformning i øvrigt – er at betragte som et koncentrat af historien (eller et supplement, for eksempel for billedets vedkommende).

Vores venstre hjernehalvdel fungerer logisk og lineært – og forventer en logisk og lineær opbygning af de meddelelser, den modtager. Det har således afgørende betydning for indgangens kvalitet, at den ikke forstyrrer læserytmen. Hvis oplysningerne kommer i en forkert rækkefølge, vil de fleste læsere blive irriterede.

Den lette nyhedstrekant

Det må have været lettere i gamle dage. Det hæderkronede journalistiske princip, nyhedstrekanten – også kaldet »den omvendte pyramide« (som formodes at stamme fra den amerikanske borgerkrig, da ustabile telegrafforbindelser kunne afbryde en reportage når som helst) – indebar, at indgangene stort set skrev sig selv. Som det ses på Politikens forside fra 1935, gjorde skrivemåden det ligeledes enkelt for typografen at skabe et grafisk hierarki, der kunne hjælpe læseren med at vurdere, om det var ulejligheden værd at blive hængende (i parentes bemærket redigeres *The Wall Street Journal* fortsat efter dette princip, og den går det jo ganske godt).

Sandsynligvis var folks måde at *modtage* budskaberne på

SPORT

Hannu Jortikka positiv

Första VM-guldet för Anna Lindberg

"Det känt att jag blev jätteglad"

Koncentrationen brast

Björkman inledde ATP-slutspelet med en förlust

Han kan bli världsmästare

En vinst för "svenske Tyson" och dörren öppnas till de stora pengarna.

Fredrik Alvarez

Spinning Lugi...

...det här är ju katter med klös

Sydvästdominerar

Rolig leksak

Åke Stolt

weekendavisen

UDLAND

USA. Den ellers så pletfri vicepræsident Al Gore trækkes længere og længere ind i den eskalerende fundraising-skandale.
Det svækker hans chancer for at blive USA's næste præsident.

Mr. Clean på fersk gerning

AF TOM BUK-SWIENTY
Weekendavisens korrespondent

Heje ambitioner

Weekendavisens udførlige manchet var den første af sin art i Danmark. Den spiller godt sammen med rubrikken – og er med til at underbygge bladets signaler om et roligt, velovervejet læsetempo.

POLITIKEN

Hverdags-Oplag August Nr. 140.955

FREDAG

Mange Kvinder og Børn dræbt ved Bombardementet af Adua

Krigen er allerede nu i rivende Udvikling, Italienerne rykker frem paa flere Fronter

Addis Abbeba, Torsdag

I Morges bombarderede Italienerne Adua fra Luften. Bombardementets Virkning var frygtelig, og over hundrede Mennesker, deriblandt mange Kvinder og Børn, er dræbt.

Der er i Øjeblikket et Slag under Udvikling over en bred Front i Provinsen Agumi. Den italienske Generalkonsul Cerer Luigi Vinci modtog i Eftermiddags sit Pas og afrejser i Morgen tidlig under Eskorte med Banen til Djibouti.

Sven Tillge-Rasmussen

Endnu et Bombardement: 78 Bomber ned over den værgeløse Befolkning

En af de første Bomber faldt i et Hospital

Kvadtuse Side 15

Jubel i Italienernes Hovedkvarter over, at Krigen er begyndt

Mussolinis Sønner førte hver sit Aeroplan under Luftangrebet paa Adua

Addis Abbeba venter Angreb fra Luften

Mange Mennesker er flygtet til Bjergene

1700 Dræbte og Saarede

Et Spørgsmaal til Spanien

Italienske Tropper erobrer Adua

Addis Abbeba, Torsdag (Radiogram).

Adua er blevet besat af italienske motoriserede Tropper, meddeler det i Eftermiddag

Kejserlig Garde vogter den italienske Legation

Den omvendte pyramide fungerede fint den 4. oktober 1935, da Politikens Sven Tillge-Rasmussen fortalte om Italiens invasion af det daværende Abessinien. Ikke mindst fordi princippet blev understøttet af en typografi, der understøttede det journalistiske hierarki og klart markerede hver enkelt passages vigtighed.

HUMANISME FREM FOR STRAMNINGER

SF vil sprede flygtninge

Indenrigsministeren får støtte fra SF til sit forslag om at fordele flygtninge bedre mellem kommunerne.

Af Arne Hardis

Alle kommuner skal tvinges til at tage med flygtninge.

Det fastslår SF i et opgør til forhandlinger med regeringen om en ny flygtninge- og indvandrerpolitik.

Dermed forbedrer indenrigsminister Thorkild Simonsens (S) chancer for at komme igennem med sit forslag til en bedre fordeling af flygtningene mellem kommunerne.

Indenrigsministeren har truet kommunerne med lovgivning, hvis ikke de selv fordeler byrderne mere ligeligt. Men både Venstre og de konservative har kategorisk afvist at bruge tvang over for kommunerne.

SF's nye melding betyder dog ikke, at Thorkild Simonsens har fortalket i luften. Enhedslisten er nemlig kortsigt modstander af tvangsfordeling.

»Vi kan ikke støtte forslaget, som det ligger. Men jeg kan ikke udelukke et kompromis, når forslaget ligevel bliver gået igennem«, siger Enhedslistens Søren Søndergaard.

Enhedslisten fortrækker at give ekstra økonomisk tilskud til de kommuner, der har ekstra mange flygtninge.

»De, der tager flygtninge, skal præmieres, og så kan Gentofte og Allerød pange ud«, mener Søren Søndergaard.

SF's forhandlingsoplæg handler først og fremmest om bedre integration. Derfor lægges der ikke op til øgede krav til flygtninge- og indvandrere.

Opfordrer til aftale

»Det er vigtigt, at venstrefløjen kommer på banen og giver sit bud på håndtering af problemerne«, siger SF-formand Holger K. Nielsen, der opfordrer til en aftale mellem regeringen, venstrefløjen og Centrum-Demokraterne.

»Det grundlæggende problem er integrationsprocessen. De bagvedliggende spørgsmål er uforløste, så det ikke kommer frem med i Danmark. Vi vil fastholde et humanistisk grundsyn«, siger SF-formanden.

DE VIGTIGSTE KRAV

SF har en række krav – først og fremmest til myndigheder og arbejdsmarked – der skal forbedre integrationen af flygtninge og indvandrere. Blandt de vigtigste er:

• Flygtninge skal afholde 1 årstimen tilbudene undervisning i dansk og dansk kultur.

• Asylansøgere skal kunne få et midlertidigt arbejdstilladelse.

• Dansk Flygtningehjælp skal have bedre muligheder for at fordele flygtninge geografisk.

• Alle kommuner skal løse ulempet boligbyggeri.

• Kommunerne skal lave handlingsplaner for, hvordan flygtninge skal ind på arbejdsmarkedet.

• Arbejdsgivere skal skaffe praktikpladser til unge med ikke-dansk baggrund.

• Offentlige institutioner skal lave planer for etnisk integration.

• Kommuner skal oprette flygtninge- og indvandrerråd, der kan bevare dagsordenen om.

• Det skal sikres, at ikke børn kan dømt, når de benytter i folkeskolen.

• Det skal være en betingelse for at modtage tipsmidler, at forsamlingerne inddrager flygtninge og indvandrere i deres arbejde.

Modekongerne snyder dig

Julesklorter-tøgekapers

Steen Bodbe

Aktuelts nye koncept opererer med læsning »i flere lag«. Indgangene skal ikke blot vække appetit, men også informere den læser, der springer selve artiklen over. Her er et eksempel på smukt samspil, hvad angår indholdet. Typografien i trompeten ligner dog en reklametekst mere end et journalistisk element.

også mere ensartet dengang end nu, hvor ikke to mennesker læser avisen på samme måde, ligesom læsesituationen varierer voldsomt: Hvad der er godt avisdesign til en fredfyldt søndagskrydder, fungerer ikke nødvendigvis i et overfyldt S-tog.

Hovsa

I halvfjerdserne og firserne blev avistypografien forenklet, og det blev en dyd at bruge så få og så kortfattede indgange som muligt.

Hovsa, kunne der stå i en overskrift, og derudover var man henvist til at læse artiklen. Havde alle rubrikker været lige så begavede og overraskende som netop denne, så gik det jo nok endda. Men tid og talent rækker som bekendt ikke altid til at formulere en præcis mening i tre ord, og overskrifter af typen *Milliarder til renovering* (fra den søndagsavis jeg netop har lagt fra mig) giver formentlig kun et fåtal appetit på at fortsætte ned i artiklen. Skal en rubrik fungere som indgang, er den nødt til at rumme et meningsfuldt udsagn.

Nogle mener, at man er en dårlig redaktionssekretær, hvis man ikke evner at koge en artikels indhold ned til fire-fem præcise gloser. I den forbindelse kan det være relevant at citere reklameguruen David Ogilvy, som hævder, at det er umuligt at formulere noget meningsfuldt med mindre end atten ord.

Og realiteten er, at det kræver *mere* omtanke hos den redigerende at håndtere moderne tiders komplicerede indgangs-apparater, end tilfældet var med fortidens simple rubrik/underrubrik-værktøjskasse. Hvor flygtig og springende læsningen end måtte være, så bliver læseren alligevel irriteret, hvis de forskellige indgange ikke arbejder sammen. Hvis de stritter i alle retninger – eller endnu værre: gentager hinanden.

Læsere læser sært

Hvad angår opbygning af selve artiklen, anvendes pyramide-modellen fortsat i vid udstrækning. Spørgsmålet er imidlertid, om den virker efter hensigten.

Ingen tvivl om, at den trekantede skrivefacon er genial, når det handler om at skrive ti skarpe linier – eller tredive, for den sags skyld. Men taler vi om længere tekster, er pyramidens kvaliteter knap så indlysende.

Dels er det jo påvist, at moderne læsere dumper ind i historierne på de særeste steder. Det er kun journalister, der begynder med begyndelsen.

Dels har forskning i halvfemsernes avislæsning afsløret, at de fleste læsere har det decideret dårligt med det hårdtpumpede stykke tekst, der former indgangen til den omvendte pyramide.

Det er simpelthen for svært at holde trit med reporteren, når han eller hun på fem-seks linier affyrer mindst det dobbelte antal iskolde facts. Læseren kommer let til at føle sig dum – og det er jo sjældent særlig befordrende for kommunikationen.

En undersøgelse, foretaget af ASNE(American Society of Newspaper Editors) og beskrevet i hæftet *Ways With Words*, konkluderer, at mange læsere – hvis de fik valget – ville foretrække en mere narrativ eller *episk* form. Altså en opbygning af historien, der minder mere om de klassiske fortælleres. Ikke blot i features og andre »bløde« historietyper, men også når det gælder reportager og nyheder.

Her bliver indgangs-problematikken ekstra interessant. Vil man skrive episk og stadig tilgodese den scannende læser, er man nødt til at raffinere brugen af indgange.

Udfordring til redigering

En velformuleret manchet, der på syv-otte linier trækker historiens hovedlinier op, giver journalisten rige variationsmuligheder, når selve artiklen skal komponeres. Den eneste model, der *ikke* fungerer i det regi, er faktisk den omvendte pyramide, som stiller redaktionssekretæren i et uløseligt dilemma: skal jeg nu servere de samme informationer for min læser to gange i træk – eller bryde konceptet og ophøje historiens *lead* til manchet?

Løsningen på problemer af denne art er naturligvis at indvie reporteren i principperne for bladets brug af indgange. I mange tilfælde vil det være mest hensigtsmæssigt, hvis journalisten selv kommer med et bud på, hvordan indgangene kan formuleres.

Som om der ikke var nok at tage stilling til på dette tidspunkt, kommer oven i hatten spørgsmålet om, hvor alle de mange dejlige indgange skal placeres, og hvordan de skal typograferes.

Her skal tages mange beslutninger både af æstetisk og funktionel art – ikke kun når designkonceptet bliver formet, men også i den daglige redigeringsproces.

Kun fantasien sætter grænser, men det er naturligvis ikke alt, der fungerer lige godt. Min begrænsede spalteplads forhindrer en systematisk gennemgang af alle de særprægede indgangspartier, man kan nyde i dagens avisudbud. I stedet har jeg plukket tre varianter ud, som jeg finder interessante – også fordi de i deres forskellighed minder om, at indgangene er en måde at nå sin målgruppe på.

Typografi er langtfra kun en æstetisk disciplin. Skriftvalget og bearbejdningen er med til at bestemme niveau, tonefald og læsetempo. Weekendavisens velfungerende manchet duer ikke nødvendigvis til Sydsvenska Dagbladet – eller omvendt. Som Daimi sang, dengang jeg var dreng: Det er et spørgsmål om stil.